

KS. WOJCIECH LIPKA

C z e r m n a

MATKA BOŻA POCIESZENIA ¹

Wieś Czerмна leży w Beskidzie Niskim, na zachód od góry Liwocz (561 m), w województwie tarnowskim, diecezja tarnowska, dekanat biecki. Wieś powstała w XIV wieku. Początkowo miała nazwę Czermnno, później Czermina ². Obecną nazwę otrzymała prawdopodobnie od Jana Czermnieńskiego, który w Czermnej miał posiadłość ziemską w roku 1580 ³.

Wioska graniczy od wschodu z Jabłonią, od południa ze Święcanami, od zachodu z Szerzynami, a od północy z Jodłową, Bobową i Błazkową. Do Jasła i Gorlic 25 km. Do Tarnowa 45 km. Do Tuchowa 30 km.

Obraz malowany na desce dębowej, o wymiarach 166×90 cm bez ramy, z ramą 180×100 cm. Lico obrazu — postać Matki Bożej i Dzieciątka przykryta „sukienką” wykonaną w drzewie, płasko rzeźbioną, zdobną w ornament roślinny, złożoną złotem prawdziwym na pulmencie, wiek XVIII. Stojąca postać Matki Bożej trzyma na lewej ręce Boże Dziecię, trzymające kulę ziemską, w prawej zaś ręce trzy-

ma Matka Boża berło. Na głowie Matki Bożej drewniana korona, podtrzymywana przez dwóch aniołów. Pod stopami Matki Bożej półksiężyc.

Pierwszy drewniany kościół zbudował w Czermnej rycerz maltański Petrasjusz Frykacz, jak zaznacza to Schematyzm Diecezji Przemyskiej w 1912 roku ⁴. Na skutek wojen tatarskich uległ zniszczeniu. W 1520 roku zbudowano obecny kościół modrzewiowy ⁵. W tym kościele, w wielkim ołtarzu znajduje się obraz

¹ W. Lipka ks., *Sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia w Czermnej*, Cur. 128 (1978), nr 1—4, s. 72—74. W związku ze zgonem ks. W. Lipki († 1982 r.) artykuł uzupełnił i przypisami opatrzył ks. Władysław Krężel, aktualny proboszcz w Czermnej.

² *Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, wydany pod redakcją F. Sulimierskiego, B. Chlebowskiego i Wł. Walewskiego, t. I, Warszawa 1880, s. 810.

³ St. Pawłowski ks., *Monografia Czermnej*, Jasło 1930, s. 3.

⁴ Tamże, s. 6. Zob. także: Wł. Sarna ks., *Opis powiatu jasielskiego*, Jasło (b.r.).

⁵ Tamże, s. 6—7, oraz *Schematyzm Diecezji Tarnowskiej na 1977 rok*, Tarnów 1977, s. 100.

Matki Bożej Pocieszenia. Kto obraz malował i skąd pochodzi? Nic pewnego nie można powiedzieć, bo żadnych dokumentów historycznych nie ma. Tradycja podaje, że obraz liczy 300 lat i ma pochodzić z Niemiec lub Czech. Na ramach obrazu są ślady zawiasów. Stanowił kiedyś środkową część tryptyku⁶. O tym, że obraz słynął już dawno łaskami, wiemy stąd, że w rękopisach Pauli Żegoty w Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie, w dziale rękopisów⁷ wymieniony jest pod rokiem 1654 obraz Matki Boskiej w Czermnej, między obrazami cudownymi. Tradycja ludowa mówi o licznych pielgrzymkach z sąsiednich parafii na tzw. Odpust Mariański, obchodzony w niedzielę po św. Augustynie. Na strychu kościelnym znajdowały się niegdyś szczudła. Gdy w 1913 roku pokrywano dach kościoła blachą, wtedy szczudła usunięto i spalono. Te szczudła widział parafianin Witkowski Piotr w liczbie kilkunastu. Szczudła miały pochodzić od uzdrowionych za przyczyną Matki Bożej Pocieszenia⁸.

W 1930 roku zostało zaprowadzone kanonicznie „Arcybractwo Matki Bożej — Pocieszenia”⁹. Dowodem otrzymywanych tutaj łask są liczne wota. W starym inwentarzu niemieckim z czasów austriackich podana jest liczba 58. W 1791 roku zostały one wszystkie zabrane do skarbcza rządowego w Dukli¹⁰. Obecnie w dalszym ciągu wierni składają wota. Jest ich ponad 100. Charakterystyczną cechą sanktuarium jest to, że gdy ktoś zachoruje, to ludzie proszą organistę o odśpiewanie po Mszy świętej Litanii do Matki Bożej Czerwińskiej¹¹. Lud stwierdza, że prośby zostają wysłuchane. W obecnych czasach

⁶ St. Pawłowski ks., *Monografia Czermnej*, s. 7—8.

⁷ Zbiory P. Żegoty, Teczka pt. *Obrazy Pana Jezusa i Matki Boskiej w Polsce*, Biblioteka Jagiellońska w Krakowie, rkps. 5362.

⁸ St. Pawłowski ks., *Historia obrazu Matki Boskiej Pocieszenia łaskami słynącej w Czermnej*, Czerмна 1930—1934 r. (maszynopis), s. 4. Zob. także: Wł. Smoleń ks., *Inwentarz kultu Maryjnego w diecezji tarnowskiej*, w: „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, t. 1, z. 1, Lublin 1959, s. 132—133.

⁹ Pismem z dnia 1 maja 1930 r. Ldz. 2841, podpisanym przez biskupa Leona Wałęę, Kuria Biskupia w Tarnowie zezwoliła „na kanoniczną erekcję Bractwa Matki Bożej Pocieszenia” przy kościele parafialnym w Czermnej i „na agregację tegoż Bractwa do Arcybractwa tego imienia w Rzymie”. (Archiwum Parafialne w Czermnej) — Zob. przypis 15.

¹⁰ St. Pawłowski ks., *Historia obrazu...*, s. 5—6.

¹¹ Litania ta ułożona jest na wzór litanii do Imienia Jezus. A oto wezwania następujące po tradycyjnym wstępie:

„Święta Panno nad Pannami — módl się za nami
Matko Jezusa Chrystusa
Matko pięknej miłości
Matko świętej nadziei
Matko miłosierdzia i łaski
Świątynio Boga i bramo niebios
Zwierciadło bez zmayı i rajy rozkoszy
Lilio między cierniami
Zdroju łask Bożych
Balsamie uzdrawiający
Słodczy serc sprawiedliwych
Pociecho pielgrzymujących
Wierna przewodniczko błądzących
Gwiazdo oświecająca zbrukane grzechem sumienia
Porcie ratunku dla tonących w zamętach nieprawości
Nadziejo zrozpaczonych
Miasto ucieczki dla grzeszników
Wielowładna Orędowniczko przed Majestatem Bożym
Ucieczka niezawodna w nieszczęściach naszych
Łaskawa Pocieszycielko strapiionych
Słodkie rozweselenie smutnych
Wsparcie biednych, sierot i wdów
Wspomożycielko opuszczonych i ginących

lud tutejszy i spoza parafii, a także spoza granicy, udaje się z prośbami do Matki Bożej Pocieszenia w Cermnej prosząc o wyzdrowienie z ciężkich kalectw, chorób i innych dolegliwości, o odwrócenie nieszczęść duchowych i materialnych. Corocznie przybývają nowe podziękowania za wysłuchane próby, które są notowane w księdze łask¹².

Szczególną pomoc za pośrednictwem Matki Bożej Pocieszenia odczuł lud w Cermnej w czasie okupacji¹³. Na terenie Cermnej i okolic działał silnie rozwinięty ruch partyzantki polskiej i rosyjskiej. Były tu liczne obławy na mieszkańców Cermnej ze strony niemieckiej. Podczas jednej z obław, już pod koniec wojny, schwytano 50 mężczyzn. Poprowadzono ich do lasu, zapewne na rozstrzelanie. Co się stało, że ich nie rozstrzelano, a nawet większość rozpuszczono do domów, tego nikt nie wie. Ocaleni przypisują to opiece Matki Bożej Pocieszenia. Na tę pamiątkę ufundowali wotum — sztandar, w którym umieszczono obraz Matki Bożej Pocieszenia¹⁴.

Dnia 30 sierpnia 1931 roku ówczesny proboszcz ks. Stefan Pawłowski zwrócił się do Kurii Diecezjalnej w Tarnowie z prośbą o podjęcie starań o koro-

Cudowna lekarko chorych — módl się za nami
Opiekunko niezawodna pomocy Twej wzywających
Matko dobroczynna we wszelkich duszy i ciała potrzebach
Matko, boskich pociech i radości

Po tych wezwaniach następują próby:

Od przestępowania przykazań Bożych — zachowaj nas, Panie!

Od grzechów i wszelkiego złego

Od myśli złych i przeciwnych czystości

Od zazdrości i nienawiści

Od zbytniego smutku i rozpacz

Od zaraźliwego powietrza i nagłej śmierci

Przez wielowładną przyczynę Twoją

— wysłuchaj nas, Panie!

Przez Niepokalane Poczęcie Twoje

Przez święte narodzenie Twoje

Przez przedziwne Zwiastowanie Twoje

Przez najniewinniejsze oczyszczenie Twoje

My grzeszni — Ciebie prosimy

wysłuchaj nas, Panie!

Abyś nam żal za grzechy i prawdziwą pokutę wyprosiła

Abyś nasze ponęty do grzechu umorzyć raczyła

Abyś wszystkim — tak duchownym jak i świeckim —

miłość i pobożność prawdziwą wyjednać raczyła

Abyś serca nasze do pragnienia wiecznej radości zjednać raczyła

Abyś nas po skończonym życiu do Ojczyzny niebieskiej zaprowadziła

Litania kończy się trzykrotnym „Baranku Boży” oraz modlitwą z uroczystości Matki Bożej Pocieszenia.

¹² W kancelarii parafialnej prowadzona jest „Książka zawierająca spis łask doznaných przez wiernych za modlitwę przed obrazem Matki Bożej Pocieszenia, czczonej w wielkim ołtarzu w kościele w Cermnej” — założona 2 lutego 1929 roku przez ks. Stefana Pawłowskiego, ówczesnego proboszcza (1926—36).

¹³ Śpiewana jest też pieśń, będąca parafrazą znanej pieśni „Do Ciebie Matko, Szafarko łask” — zaczynająca się od słów:

„Cermneńska Pani, Szafarko łask,
Do Ciebie modły wciąż płyną;
Twa dobroć świeci nad słońca blask,
Nadzieją Tyś nam jedyną”.

I tu następuje charakterystyczny refren. Po słowach (wziętych z tamtej pieśni):

„W cierpienia czas, pomocą darz,
I nieustannie wspieraj nas!”

dodany jest werset:

„Na każdy czas, Pocięchą darz!
Cermneńska Pani, ratuj nas!”

¹⁴ Kronika Parafialna — zapis pod 1944 r., s. 30 oraz na podstawie relacji parafian.

nację obrazu Matki Bożej Pocieszenia¹⁵. W odpowiedzi na powyższe Kuria pismem¹⁶ z dnia 10 września 1931 r. (pod L. dz. 5708) poleciła przedstawić dokładniej historię Obrazu, zasięg jego kultu oraz opis doznawanych łask. W wyniku powyższego polecenia ks. Stefan Pawłowski opracował historię obrazu¹⁷ i pismem z dnia 2 lutego 1934 r. przesłał ją do Kurii prosząc równocześnie o wyznaczenie Komisji dla kanonicznego zbadania sprawy. Ponieważ odpowiedź nie nadchodziła, zwrócił się ponownie pismem z dnia 8 września 1935 r.¹⁸ z prośbą o wydelegowanie Komisji Kurialnej celem zbadania cudownego charakteru Obrazu. W odpowiedzi na powyższe Ks. Biskup Lisowski pismem z dnia 15 września 1935 (L. dz. 5109) ustanowił Komisję w składzie: Ks. Stanisław Bulanda jako przewodniczący, ks. Franciszek Mróz C. Or. i ks. Jan Bochenek jako członkowie, a ks. Władysław Węgiel — jako sekretarz. Komisja ta¹⁹ „zbadła przedłożone jej dokumenty, tj. spis cudów, historię wsi Czerмна i na posiedzeniu w dniu 15 kwietnia 1937 r. postanowiła zwrócić się o przedłożenie dalszych dowodów, gdyż z dotychczasowych dowodów nie dało się stworzyć podstawy, żeby kult obrazu NM Panny w Czerმnej uznać za starożytny i za rozpowszechniony w dalszej okolicy²⁰.

Zmiana na stanowisku proboszcza, a zwłaszcza wybuch drugiej wojny światowej oraz zmiany, które po niej zaszły, odsunęły na dalszy plan zrealizowanie tego zamiaru, ale zarówno kapłani jak i wierni trwają w przekonaniu²¹, że pragnienie przodków i obecnego Ludu Bożego zostanie uwieńczone przez Boga chwałą koron papieskich dla obrazu Matki Bożej Pocieszenia w Czerმnej. W tej intencji modlą się wierni odprawiając co tydzień Nowennę połączoną ze Mszą świętą wotywną ku czci Matki Boskiej Pocieszenia.

---

¹⁵ Archiwum Parafialne w Czerმnej — Teczka pt. Akta dotyczące Obrazu Matki Bożej Pocieszenia w Czerმnej.

¹⁶ St. Pawłowski ks., *Historia obrazu...*, s. 1 oraz Archiwum Diecezjalne w Tarnowie, Teczka „Czerմna”.

¹⁷ Zob. jw. przypis 8.

¹⁸ Zob. jw. przypis 15.

¹⁹ W składzie Komisji zaszła potem zmiana polegająca na tym, że w miejsce ks. Jana Bochenka wszedł do niej ks. Tomasz Włoch — zob. jw. przypis 15 (pismo Kurii z 19 4 1937 r.).

²⁰ Pismo Kurii z dnia 19 kwietnia 1937 r. L. 2206 do Proboszcza w Czerმnej ks. Józefa Latochy, który objął to stanowisko po odejściu na emeryturę ks. St. Pawłowskiego, co miało miejsce w kwietniu 1936 r. (Zob.: Protokół zdawczo-odbiorczy przy przekazaniu Probostwa — jw. przypis 15).

²¹ Wyrazem tego nabożeństwa są między innymi „Godzinki ku czci Matki Bożej Pocieszenia w Czerმnej” śpiewane w kościele i po domach. A oto ich początkowy fragment („Na Jutrznię”):

Wezwanie:

„Zacznijcie usta nasze Maryję wychwalać,
Która nie zwykła smutnych od siebie oddalać.
Racz nam Przczysta Panno na pomoc pospieszyć,
Od złych przygód wybawić, w strapieniach pocieszyć”.

Hymn:

„Jako Arka Noemu była pocieszeniem
I od kary potopu pewnym ocaleniem,
Tako Maryja Panna świat cały swobodzi,
Przezacną Swoją prośbą gniew Boży łagodzi.

Do Ciebie więc, o Panno, płacźliwie wołamy,
Pierwszą po Bogu ufność w Tobie pokładamy.
Nie wypuszczaj, prosimy, nas z Twojej opieki,
Daj nam Bogiem się cieszyć — teraz i na wieki”.

(zob. jw. przypis 15).